

Ratownik wodny

541906

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Ratownik wodny czuwa nad bezpieczeństwem życia ludzkiego na wodach. Pomaga osobom, które uległy wypadkowi lub narażone są na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na wodach.

Ratownik pełni dyżur na wyznaczonym stanowisku (np. na wieży obserwacyjnej lub łodzi ratunkowej – patrolując wyznaczony teren), stale obserwuje powierzchnię wody i niezwłocznie reaguje na każdy sygnał wzywania pomocy, podejmując akcję ratunkową. Za pomocą urządzeń alarmowych (gwizdek, dzwon) sygnalizuje naruszenia obowiązującego na pływalni lub kąpielisku regulaminu (np. przekroczenie granicy strefy dla umiejących pływać). Upomina w ten sposób niesfornych lub niedoinformowanych użytkowników kąpielisk.

Do jego obowiązków należy wyznaczenie i kontrola stref dla umiejących i nie umiejących pływać. W tym celu bada głębokość akwenu i oznacza strefy bojami określonego koloru.

Przed rozpoczęciem i po skończeniu dyżuru sprawdza głębokość wody i w razie potrzeby decyduje o przesunięciu stref lub czasowym wyłączeniu określonych obszarów kąpieliska z używalności. Za pomocą flag odpowiedniego koloru informuje o stopniu zagrożenia na wodach ze względu na warunki atmosferyczne (temperatura wody, widoczność, szybkość wiatru, wysokość fali, silne prądy wsteczne). Na tablicy informacyjnej wpisuje dane dotyczące temperatury wody, temperatury powietrza oraz inne aktualne informacje (np. o gwałtownych zmianach warunków atmosferycznych). Jego powinnością jest także oczyszczanie powierzchni wody i dna rejonu przeznaczonego na kąpielisko z wszelkich przedmiotów zagrażających użytkownikom kąpieliska, czyli takich, które mogą spowodować skaleczenie lub inny nieszczęśliwy wypadek.

Kontroluje stan techniczny sprzętu ratowniczego i pomocniczego (łódzie ratunkowe, koła ratunkowe, rzutki ratownicze, bosaki ratunkowe, sygnalizatory alarmowe, liny asekuracyjne, lornetka, nosze) i dba by nie był on używany niezgodnie z przeznaczeniem. Sam musi umieć perfekcyjnie posługiwać się tym sprzętem.

Aby sprostać stojącym przed nim zadaniom ratownik musi dbać o sprawność fizyczną, stale doskonalić swoje umiejętności oraz uzupełniać wiedzę z zakresu technik ratownictwa, jak również zapoznawać się z coraz bardziej nowoczesnym sprzętem ratowniczym i pomocniczym.

Środowisko pracy

materialne środowisko pracy

Ratownik wodny uprawniony jest do pracy na kąpieliskach, pływalniach krytych i odkrytych oraz w czasie imprezorganizowanych na wodach i nad wodami (w okolicy

wód).

Największym zagrożeniem dla ratownika, w czasie akcji ratunkowej, jest osoba tonąca. Jej niekontrolowany uchwyt, nieumiejętne chwycenie przez ratownika, mogą doprowadzić do nieszczęścia i zagrożenia życia obu uczestników zdarzenia.

W przypadku krytych pływalni znaczne zagrożenie stanowi mokra i śliska powierzchnia wokół basenu. Żeby zapobiec poślizgnięciom i w efekcie urazom (stłuczenia, zwichnięcia) ratownicy korzystają z obuwia (kłapek), które w znacznym stopniu chroni przed takimi wypadkami.

Chlorowana woda basenów powoduje wysuszenie skóry i często stanowi przyczynę alergii, szczególnie u osób skłonnych do uczuleń. Zagrożeniem w tym zawodzie są również substancje zakaźne, mikroorganizmy zawarte w wodzie basenu. Wiązać się to może z groźbą zakażeń bakteryjnych i wirusowych. Ze względu na dużą wilgotność i temperaturę powietrza (a co za tym idzie, częste występowanie grzybicy), ratownikom przysługuje pięcioprocentowy dodatek do pensji za pracę w warunkach szkodliwych.

Ponadto ratownik pracujący w budynkach wykonuje swoje zadania w dużym hałasie, jaki powodują kąpiące się dzieci i młodzież.

Praca na otwartym terenie może wiązać się z długim trwaniem w niewygodnej pozycji (np. obserwowanie przydzielonego obszaru akwenu z wieży obserwacyjnej).

Długotrwałe przebywanie na słońcu jest powodem powstania pięknej opalenizny, ale może być też przyczyną przegrzania organizmu, poparzeń, udaru słonecznego i nowotworów skóry. Dlatego niezbędne staje się używanie wszelkiego rodzaju kremów z filtrami chroniącymi przed szkodliwym promieniowaniem słonecznym

warunki społeczne

Kontakty z ludźmi są w tej pracy niezbędne i bardzo intensywne – ratownik udziela wszelkich informacji dotyczących kąpieliska, często uczy pływania, udziela rad i upomnień a przede wszystkim niesie pomoc wszystkim potrzebującym jej na terenie kąpieliska. Nierzadko ratownik pełni funkcję opiekuna dzieci i jego dodatkowym zadaniem jest zorganizowanie im gier i zabaw. Wtedy przydatne stają się umiejętności dydaktyczne.

Praca ratownika niesie ze sobą ryzyko konfliktów z ludźmi. Dlatego ratownik powinien posiadać wiedzę z zakresu psychologii (zasady porozumiewania się z ludźmi, wymuszania określonych zachowań bez użycia siły fizycznej, łagodzenie napięć)

W zależności od miejsca zatrudnienia praca ratownika wodnego może mieć charakter indywidualny bądź zespołowy. W ośrodkach niewielkich – na basenie do 25 metrów, zazwyczaj pracuje samodzielnie. Musi wtedy sam zorganizować sobie pracę, często dobiera pomocników spośród osób przebywających na terenie kąpieliska, tak by w razie konieczności podjęcia akcji ratunkowej zapewnić sobie pomoc, np. w wezwaniu karetki pogotowia, obsłudze sprzętu, przyniesieniu potrzebnych przedmiotów. Na terenie większych kąpielisk zatrudnionych jest kilku ratowników. Jeden z nich - zwykle jest to starszy ratownik - pełni funkcję kierownika grupy ratowników. Każdy z ratowników ma przydzielone obowiązki, np. jeden pełni dyżur na wieżycie obserwacyjnej, inny patroluje teren kąpieliska łodzią. Aby zapobiec znużeniu, jakie

może powstać przy jednostajnej obserwacji tego samego rejonu kąpieliska, ratownicy wymieniają się co jakiś czas obowiązkami.

warunki organizacyjne

Ratownik pełni swoje obowiązki w specjalnym stroju (odzież robocza i ochronna), najczęściej koloru pomarańczowego. Na strój ten składają się m.in.: spodenki pływackie, koszulka ratownika, czapka ratownika, dres, sztormiak, kamizelka asekuracyjna.

Ratownicy wodni pracują w systemie zmianowym głównie w ciągu dnia. Jednak prowadzone akcje ratownicze mogą wydłużyć okres ich pracy do pory nocnej. W zawodzie tym wymagana jest również praca w soboty, niedziele i święta.

W pewnym sensie jest to praca sezonowa. W przypadku kąpielisk znajdujących się pod gołym niebem (np. nad morzem, jeziorem, rzeką) pracę ogranicza się do sezonu letniego. Jednak na pływalniach krytych ratownicy pracują przez cały rok.

W lecie czynnikiem ograniczającym intensywność i ciągłość pracy jest pogoda.

Wbrew obiegowym opiniom, praca ratownika wodnego nie jest tak fascynująca jak by się mogło wydawać. Pomimo tego, że praca ma charakter niezrutynizowany, występuje cały szereg czynności rutynowych (ostrzeżenia, upomnienia, uzupełnianie dziennika dyżuru, kontrola stanu technicznego sprzętu ratowniczego, patrolowanie terenu kąpieliska). Sama akcja ratownicza ma charakter niezrutynizowany i zdarza się stosunkowo rzadko. Jest to jednak przeważnie zasługą ratowników i wykonywanych przez nich czynności o charakterze profilaktycznym.

Z racji funkcji społecznej, jaką każdy ratownik pełni oraz dlatego, że od jego pracy zależy życie i zdrowie ludzkie, spoczywa na nim duża odpowiedzialność moralna i społeczna. Za pozostawienie tonącego bez pomocy czy oszustwa przy wydawaniu kart pływackich ratownik może zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej.

Wymagania psychologiczne

Ratownika musi cechować odwaga. Musi być cały czas gotowy do podjęcia ryzyka narażenia własnego zdrowia lub życia. Ciągła gotowość do działania musi iść tutaj jednak w parze ze zdolnością do sprawnego funkcjonowania w warunkach monotonnych (nie zapominajmy, że 90 % czasu pracy ratownika to profilaktyka: powtarzanie tych samych ostrzeżeń, upomnień, informacji)

Jeśli zaistnieje niebezpieczeństwo ratownik wykonuje swoje obowiązki w bardzo szybkim, wręcz „sprinterskim” tempie. Aby w takich warunkach móc efektywnie działać niezbędna jest umiejętność panowania nad emocjami oraz podejmowanie szybkich i trafnych decyzji. Ratownik reaguje błyskawicznie na każdy sygnał świadczący o zagrożeniu zdrowia lub życia osób znajdujących się w wodzie. W jednej chwili musi zdecydować np. o wykorzystaniu określonego sprzętu ratunkowego, o tym czy konieczna będzie pomoc dodatkowych osób.

Pracując w grupie ratowników powinien umieć współdziałać z partnerami.

Cierpliwość i umiejętność postępowania z ludźmi przydaje się ratownikowi gdy uczy

innych pływać, opiekuje się grupą np. dzieci czy młodzieży. Generalnie powinna go cechować łatwość wchodzenia w kontakty społeczne i porozumiewania się z ludźmi.

Zawód ratownika mogą wykonywać osoby o bardzo różnym wykształceniu, ale każdy powinien posiadać wiedzę z zakresu anatomii i fizjologii człowieka, aby skutecznie udzielać pierwszej pomocy przedlekarskiej, z hydrobiologii i meteorologii aby trafnie przewidywać warunki pogodowe oraz bezpiecznie zorganizować kąpielisko. Umiejętności techniczne przydatne są wposługiwaniu się sprzętem ratowniczym oraz w utrzymaniu tego sprzętu w stanie umożliwiającym wykorzystanie go w każdej chwili. Elementy tej wiedzy, w znacznej mierze, przekazywane są na kursach dla ratowników wodnych.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Powodzenie akcji ratunkowej zależy w dużej mierze od ratownika, dlatego osobę chcącą pracować jako ratownik wodny, musi cechować bardzo dobry stan zdrowia.

Często zdarza się, że wysiłek nie kończy się na wydostaniu ratowanego z wody i akcję trzeba kontynuować na brzegu, wykonując ożywianie. Sami ratownicy mawiają, że nie siła fizyczna a sprzęt ratunkowy i poprawna technika decydują o powodzeniu akcji, ale zaraz też dodają, że osoby o drobnej posturze fizycznej nie powinny zajmować się ratownictwem.

Kobiety równie dobrze radzą sobie z akcją ratowniczą w wodzie jak ich silniejsi koledzy. Decydującą rolę odgrywa tutaj ogólnie wysoka sprawność psychofizyczna.

Z przyczyn omówionych wyżej w zawodzie ratownika wodnego wymagana jest wysoka wydolność fizyczna i sprawność układów: krążenia, mięśniowego, oddechowego, układu kostno-stawowego. Przeciwwskazaniem są wszelkie wady wzroku i słuchu. Praktycznie nie zdarza się, żeby na stanowisku ratownika zatrudniana była osoba niepełnosprawna.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Aby podjąć pracę na stanowisku ratownika wodnego trzeba spełniać jasno określone warunki.

Pierwszym etapem jest ukończenie kursu i zdanie egzaminu na MŁODSZEGO RATOWNIKA WOPR.

W kursie na młodszego ratownika może wziąć udział osoba niepełnoletnia, posiadająca kartę pływacką oraz ważną legitymację członka WOPR z poświadczeniem lekarskim o zdolności do pracy w charakterze ratownika na dany rok kalendarzowy. Warunkiem jest też pozytywne zaliczenie testu sprawnościowego, na który składają się:

przepełnienie dystansu 50 m sposobem dowolnym w czasie 45 sekund

przepełnienie pod wodą minimum 15 metrów (start z powierzchni wody)

wykazanie się umiejętnością pływania na grzbiecie z pracą nóg do żabki i holowaniem deski pływackiej na dystansie 25 metrów

Kurs kończy się egzaminem teoretycznym i praktycznym.

Młodszy ratownik uprawniony jest do pracy na kąpieliskach, pływalniach krytych i odkrytych, pod nadzorem ratownika starszego stopniem.

Aby zostać RATOWNIKIEM WODNYM należy ukończyć kurs RATOWNIKA WODNEGO. Wymagania formalne to:

ukończony 18 rok życia, posiadanie ważnej legitymacji członka WOPR z poświadczeniem lekarskim o zdolności do pracy w charakterze ratownika na dany rok kalendarzowy,

posiadanie potwierdzonego w legitymacji WOPR odbytego stażu co najmniej 100 godzin w charakterze ratownika (praca społeczna),

co najmniej 12-miesięczna działalność w WOPR w stopniu młodszego ratownika.

specjalna kartą pływacka (tzw. żółty czepek),

posiadanie co najmniej jednego spośród uprawnień (patentów) przydatnych w ratownictwie wodnym (np. motorowodne, żeglarskie, ratownika medycznego).

Zaliczyć należy również sprawdzian praktyczny na który składa się:

przeplnięcie dystansu 100 metrów sposobem dowolnym w czasie 1 minuty 45 sekund. (1,45 min)

holowanie współwiczającego na dystansie 50 metrów, płynąc na grzbiecie z pracą nóg do żabki i chwytem oburącz stosowanym w ratownictwie wodnym

nurkowanie na dystansie 25 metrów

Kurs kończy się egzaminem z teorii i praktyki.

Ratownik wodny ma prawo do samodzielnej pracy na kąpieliskach i pływalniach, koloniach dla dzieci i obozach młodzieżowych oraz w czasie imprez na wodach i nad wodami, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Może też prowadzić szkolenie podstawowe członków WOPR.

Przy zatrudnianiu nie ma specjalnych preferencji. Liczy się sprawność i umiejętności. Wiek i płeć nie odgrywają praktycznie żadnej selekcyjnej roli.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W ratownictwie wodnym funkcjonują następujące stopnie ratownicze:

Młodszy ratownik wodny

Ratownik wodny

Starszy ratownik wodny

Instruktor Ratownictwa WOPR

Instruktor-Wykładowca Ratownictwa WOPR

Stopnie te stanowią jednocześnie przejrzystą drogę awansu. Każdy ratownik zaczyna swoją przygodę z ratownictwem od MŁODSZEGO RATOWNIKA WODNEGO a może ją zakończyć jako INSTRUKTOR-WYKŁADOWCA RATOWNICTWA WOPR.

Aby ratownik wodny mógł zostać STARSZYM RATOWNIKIEM WODNYM musi odbyć kurs, którego celem jest przygotowanie do pracy na kąpieliskach, pływalniach krytych i odkrytych oraz w czasie imprez wodnych i nad wodami zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz do pełnienia funkcji kierownika grupy ratowników.

Wymagania formalne:

działalność jako ratownik wodny przez 3 lata

minimum 300 godzin pracy, w tym 200 na wodach otwartych

ważna legitymacja członka WOPR z poświadczeniem lekarskim o zdolności do pracy w charakterze ratownika na dany rok kalendarzowy.

posiadanie dwóch patentów – uprawnień przydatnych w ratownictwie wodnym

pozytywne zaliczenie sprawdzianu teoretycznego i testu sprawnościowego

przepełnienie dystansu 100 metrów stylem dowolnym w czasie 1 minuty 40 sekund (1,40 min)

nurkowanie na dystansie 25 metrów

holowanie manekina na dystansie 150 metrów

przepełnienie łodzią wiosłową 150 metrów

Kurs kończy się egzaminem.

Wymogami formalnymi jakie trzeba spełnić aby zostać INSTRUKTOREM RATOWNICTWA WOPR są:

działalność w stopniu Starszego Ratownika Wodnego minimum 2 lata

wykształcenie co najmniej średnie

150 godzin pracy jako ratownik na kąpieliskach nadmorskich

asystent na dwóch kursach młodszego ratownika i ratownika wodnego

praca pisemna na temat określony przez WOPR,

ważna legitymacja członka WOPR z poświadczeniem lekarskim o zdolności do pracy w charakterze ratownika na dany rok kalendarzowy

posiadanie trzech patentów – uprawnień przydatnych w ratownictwie wodnym

test sprawnościowy (przeplłynięcie 100 metrów w czasie do 1 minuty 50 sekund (1,50 min), 100 metrów holowania 4 stylami, nurkowanie na dystansie 25 metrów

przeplłynięcie określonego dystansu łodzią wiosłową

Celem kursu jest przygotowanie do pracy w ratownictwie wodnym oraz prowadzenie zajęć na kursach szkoleniowych WOPR do stopnia Starszego Ratownika Wodnego włącznie.

Kandydaci na stopień INSTRUKTORA-WYKŁADOWCY WOPR muszą:

posiadać wyższe wykształcenie i stopień instruktora WOPR co najmniej 24 miesiące

odbyć staż asystencki na co najmniej jednym kursie na stopień starszego ratownika WOPR, instruktora WOPR

przedstawić trzy dokumenty uprawnień przydatnych w ratownictwie wodnym

posiadać wpis do legitymacji członka WOPR o prowadzeniu kursów co najmniej czterech na stopień młodszego ratownika WOPR i dwóch na stopień ratownika WOPR

posiadać ważną legitymację członka WOPR z poświadczeniem lekarskim o zdolności do pracy w charakterze ratownika na dany rok kalendarzowy

INSTRUKTOR-WYKŁADOWCA jest uprawniony do pracy w ratownictwie wodnym oraz prowadzenia kursów szkoleniowych wszystkich stopni.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Warunkiem podjęcia pracy ratownika wodnego jest wysoka sprawność fizyczna i bardzo dobry stan zdrowia, co automatycznie eliminuje wiele z osób starszych oraz osoby o złym stanie zdrowia, mimo iż formalnie nie ma ograniczeń wiekowych do podjęcia pracy w zawodzie

Możliwości zatrudnienia

Ratownik wodny może podjąć pracę na krytych pływalniach, na basenach kąpielowych na wolnym powietrzu. Może też zatrudnić się w ośrodkach wypoczynkowych położonych nad wodą – nad rzekami, jeziorami, nad morzem. W wielu domach wypoczynkowych są baseny kryte i w tych miejscach również ratownik znajdzie zatrudnienie. Często ratowników wodnych poszukują biura podróży, organizatorzy kolonii, obozów wypoczynkowych. Terenowe oddziały Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratowniczego często pomagają w kontaktach między pracodawcami a ratownikami.

Jeżeli ratownik będzie uzupełniał wykształcenie i podnosił swoje kwalifikacje, może być ponadto zatrudniony w oddziałach WOPR jako instruktor ratownictwa wodnego lub też instruktor – wykładowca ratownictwa wodnego.

Zawody pokrewne

- nurek
- ratownik medyczny
- ratownik pokładowy
- ratownik górski
- specjalista rekreacji ruchowej

Polecana literatura

Bartkowiak E., Witkowski M., Nauczanie pływania. Podstawy bezpieczeństwa w wodzie, Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1986

Błasiak P., Chadaj M., Kurek K., Ratownictwo wodne. Vademecum, Prószyński i S-ka, 2001

Gwiaździński T., Ratownictwo wodne bez tajemnic, Sport i Turystyka, Warszawa 1980

I ty możesz zostać ratownikiem WOPR, Wyd. BOG&ART, Warszawa 2000

Malinowska M., Podstawy pierwszej pomocy w ratownictwie wodnym, Białystok 1996

Praca zbiorowa, Prawie wszystko o ratownictwie wodnym, Agencja Wydawniczo-Reklamowa Emes, Kielce 1993

Skalski D., Bezpieczny wypoczynek dzieci i młodzieży. Poradnik dla organizatorów, Skarszewy, 2000

Skalski D., Edukacja wodna – zostań ratownikiem, Skarszewy, 2001

Skalski D., Ratownictwo wodne – podstawowe przepisy i pierwsza pomoc przedlekarska, Skarszewy, 2001

Skalski D., Zbiór podstawowych przepisów dotyczących bezpieczeństwa nad wodą, Skarszewy, 2000

Witkowski M., Pływanie ratunkowe i udzielanie pomocy tonącemu, Sport i Turystyka, Warszawa 1980